

Fatma Aliye

(1862-1936)

1862 yılında İstanbul'da doğan ilk kadın felsefecimiz Fatma Aliye, aynı zamanda Türk edebiyatının ilk kadın romancılarından. Zafer Hanım'ın 1877 yılında yayınladığı Aşk-ı Vatan adlı bir romanı mevcut olmakla birlikte yazarın tek romanı olduğu için Zafer Hanım değil, çok sayıda roman yayınlayan Fatma Aliye Hanım ilk kadın romancı olarak bilinmektedir.

Tarihçi Ahmed Cevdet Paşa'nın kızıdır. 1934 yılında "Topuz" soyadını almıştır. Küçük yaşta iyi bir eğitim dönemi geçirmiş, Fransızca, Arapça, tarih, edebiyat, matematik, hukuk, Arap tarihi ve felsefesi konularında kendini geliştirme fırsatı bulmuştur.

1889 yılında George Ohnet'in Volonté adlı romanını Meram adıyla, "Bir Hanım" rumuzuyla Türkçe'ye çevirerek kariyerine başlamıştır. Fatma Aliye'nin bu girişimi Yazar Ahmed Mithat tarafından övgüye değer bulunmuş ve Tercüman-ı Hakikat gazetesinde yer almıştır.

Bunu takip eden çalışmalarında, felsefe, yaşam öyküsü ve roman türündeki yapıtlarında "Mütercime-i Meram" takma adını kullanmıştır. Romanlarında çoğunlukla duygusal temaları işleyen Fatma Aliye, 1892 yılında "Muhadarat" isimli ilk romanını yayınlamıştır. Bu eser yazarın en başarılı yapıtı olarak gösterilmiştir.

Tanzimat döneminde yaşayan yazar, eserlerinde çoğunlukla kadının toplumdaki yeri, aile içindeki ve evlilikteki konumu ve kadın eğitiminin önemi gibi konuları işleyerek kadın haklarını o dönemde savunmuştur.

Yazarlığının yanında şairlik yönü de bulunan Fatma Aliye, şiirlerinde vatan sevgisi, kadın hakları ve batı özentisinin eleştirisi gibi konuları da işlemiştir.

Kadınların sosyal hayata girmeleri konusunda da çalışmalar yapan Fatma Aliye, kız kardeşi Emine Semiyeye ile birlikte Şefkat-i Nisvan (kadınları himaye) Derneği'ni kurmuş ve kadınların eğitimine destek olmak, küçük girişimlerle kadınların üretime katılmalarını sağlamak yönünde çaba harcamıştır.

1891 yılında Ahmet Mithat Efendi ile birlikte yazdığı Hayal ve Hakikat adlı romanın dışında, Muhadarat (1892-1893), Ref'et (1898), Udi (1899), Enin (1910) adında romanları yayınlanan yazar, Ahmed Cevdet Paşa ve Zamanı (1914) isimli son çalışmasında Meşrutiyet sonrası siyasal yaşamı konu edinmiştir. Fatma Aliye'nin Teracim-i Felasife (1900) adlı felsefe kitabı da bulunmaktadır.

Romanları ve diğer çalışmaları ile Avrupa ve Amerika basınında kendisinden söz ettiren Fatma Aliye'nin bazı eserleri Fransızca ve Arapçaya çevrilmiş, ayrıca 1893 yılında Chicago'daki Dünya Kadın Kütüphanesi Sergisi ve Kataloğunda biyografisi ve eserleri yer almıştır. Fatma Aliye, 1936 yılında İstanbul'da vefat etmiştir.
